MUSTAFA PAŞA, Bozoklu*

(ö. 1110/1698) Osmanlı vezîriâzamı

Mücteba İLGÜREL

Anahtar Kelimeler: Vezîriâzam, Bozok, Osmanlı

Bozok/Yozgat yöresinden olduğu için kaynaklarda Bozoklu diye anılır. Ayrıca Bıyıklı, Küçük Sipahi lakapları da kullanılır. Babasının adı Derviş Mehmed'dir. Usta bir binici olarak bölgede görev yapan paşaların dikkatini çekti ve onların hizmetine girdi. Daha o dönemde bu mahareti sebebiyle Küçük Sipahi diye anılmaya başlandı. IV. Mehmed zamanında Cündî olarak kazandığı şöhretten dolayı Enderun'a alındı ve Has Oda'da hizmet gördü. Ardından silâhdarlığa getirildi. Uzun süre silâhdarlık yaptıktan sonra yedinci vezirlik pâyesiyle kaptan-ı deryâ oldu (23 Zilhicce 1091/14 Ocak 1681). Kaptanıderyâlığı sırasında Fransa ile kriz yaşandı; Sakız Limanı'nda demirli bulunan Trablus kalyonlarının peşine düşen Fransız donanması bunları topa tuttu. Mustafa Paşa donanmasıyla Sakız'a gelerek Fransız gemilerine el koydu, zararın tazmini için beş ay kadar adada kaldı.

1 Muharrem 1095'te (20 Aralık 1683) azledildi ve Kamaniçe eyaleti valiliğine gönderildi. 1096'da (1685) Özü valiliği ve Lehistan cephesi serdarlığına getirildi. Kamaniçe'yi muhasara eden Leh kuvvetlerini Kırım hanının da yardımıyla geri çekilmeye mecbur etti. Rebîülevvel 1101'de (Ocak 1690) Özü valiliğinden alınıp Şam vilâyetine gönderildi. Ramazan 1103'te (Haziran 1692) sadâret kaymakamlığına tayin edildi. Hacı Ali Paşa'nın yerine 20 Receb 1104'te (27 Mart 1693) sadârete getirildi. Avusturya kuvvetlerinin Erdel üzerinden Eflak ve Boğdan'ı istilâya hazırlandığı haberleri üzerine sefer hazırlıklarına başladı; Belgrad'a yönelen ordu, iki ateş arasında kalan Avusturya ordusunu geri çekilmeye zorladı. Mustafa Paşa, Belgrad Kalesi'ni tamir ve tahkim ettirdi.

Mustafa Paşa devlet işleri arasında fırsat buldukça ava gitmeyi âdet haline getirmişti. Padişahın onu cirit oynarken görmesi azline sebep oldu (17 Receb 1105/14 Mart 1694). Azlinden sonra bir süre sarayda mahpus tutuldu, ardından affedilip Trablusşam eyaletine ikinci defa vali tayin olundu. Bozoklu Mustafa Paşa, 8 Safer 1109'da (26 Ağustos 1697) II. Mustafa'nın Zenta seferi için orduya katıldı. Elmas Mehmed Paşa'nın öldürülmesinin ardından sadrazamlığa getirilen Amcazâde Hüseyin Paşa'nın orduya gelişine kadar sadâret kaymakamlığı ile görevlendirildi. 29 Ramazan 1109'da (10 Nisan 1698) ikinci vezirlik pâyesi verilerek yeniden sadâret kaymakamlığına getirildi. Bu görevini sürdürürken damla hastalığı yüzünden iş yapamaz hale geldi ve 13 Cemâziyelâhir 1110'da (17 Aralık 1698) vefat etti. Edirne'de Üç Şerefeli Cami hazîresine defnedildi. Mustafa Paşa'nın şairliği vardır. Kaynaklar onu hak ve hukuka riayet eden, edepli, cömert bir devlet adamı olarak tavsif eder.

Kaynakça

Anonim Osmanlı Tarihi: 1099-1116/1688-1704. (2000). (A. Özcan, Haz., s. 43, 47-49, 52-53, 55). Ankara.

AYVANSARÂYÎ. (t.y.). *Vefeyât-ı Selâtîn* (s. 99).

DANİŞMEND. (t.y.). *Kronoloji* (C. III, s. 450, 463, 474-476).

DEFTERDAR SARI MEHMED PAŞA. (1995). *Zübde-i Vekayiât* (A. Özcan, Haz., s. 117, 200, 428, 440-451, 467, 476-480, 519, 640-641, 652). Ankara.

Hadîkatü'l-vüzerâ. (t.y.). (s. 120-121).

İNBAŞI, M. (2004). *Ukrayna'da Osmanlılar: Kamaniçe Seferi ve Organizasyonu (1672)* (s. 202). İstanbul.

MANTRAN, R. (t.y.). Aḥmad II. *EI2* (İng., C. I, s. 268).

Mustafa Paşa (Bozoklu, Bıyıklı). (t.y.). *TA* (C. XXIV, s. 499).

RÂMİZPAŞAZÂDE MEHMED İZZET. (1285). *Harîta-i Kapûdânân-ı Deryâ* (s. 71-72). İstanbul.

RÂŞİD. (t.y.). *Târih* (C. I, s. 368, 370, 470; C. II, s. 194, 208, 211, 218-222, 230, 232, 237, 238, 240, 245-250, 446).

Sefînetü'l-vüzerâ. (t.y.). (s. 39-40).

SİLÂHDAR. (t.y.). *Târih* (C. I, s. 736, 748-749, 762; C. II, s. 122, 292, 331, 363, 378, 487, 694-740).

SİLÂHDAR. (2001). *Nusretnâme, Tahlil ve Metin: 1106-1113/1695-1721* (M. Topal, Haz.) [Doktora tezi, s. 216, 304-306, 318, 323-325, 356, 367, 377, 380-382]. MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.

UZUNÇARŞILI. (t.y.-a). *Merkez-Bahriye* (s. 101, 116, 161, 175).

UZUNÇARŞILI. (t.y.-b). *Osmanlı Tarihi* (C. III, s. 475, 476, 504, 538, 552, 554; C. III/2, s. 427, 439, 440, 441, 443, 445).

* Bu madde, Mücteba İLGÜREL, "MUSTAFA PAŞA, Bozoklu", TDV İslâm Ansiklopedisi, https://islamansiklopedisi.org.tr/mustafa-pasa-bozoklu adresinden TDV İslam Ansiklopedisi tarafından verilen izinle alınmıştır.